

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Мария Анастасова Семерджиева, дм
Декан на Факултет по обществено здраве при Медицински университет-Пловдив

ОТНОСНО: Конкурс за заемане на академична длъжност „Професор” в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина по научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията”, обявен за нуждите на катедра „ Социална медицина и организация на здравеопазването”, Факултет „Обществено здравеопазване” при МУ-Варна в ДВ, бр. 36/27.04.2018 г.

Единствен кандидат в конкурса е Лора Христова Георгиева, доцент по „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ в катедра „Социална медицина”, МУ-Варна.

I. Анализ на карьерния профил на кандидата.

Доц. Лора Георгиева завършва с отличен успех и златен медал Математическа гимназия „Д-р П. Берон“ – гр. Варна. През 1992 г. придобива образователно квалификационна степен „Магистър“ по медицина в Медицински университет – гр. Варна. 2006 г. защитава специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт”, а през 2009 г. придобива образователна и научна степен „Доктор” по научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията” с дисертационен труд на тема: „Здравни потребности на лицата на възраст 65 и повече години след активно стационарно лечение“.

Своя професионален път започва през 1993 г. като участъков лекар в гр. Варна. Практикува лекарската професия в различни звена на системата на здравеопазването в продължение на 10 г.

От 2003 г. е назначена като асистент в катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването” при МУ-Варна. През следващите девет години придобива последователно степените старши и главен асистент и 2012 г. е назначена за доцент към същата катедра.

В стремежа си да надгражда непрестанно своите познания участва в множество международни (Русия, Италия, Германия) и национални обучителни курсове в областта на общественото здраве и клиничната медицина.

Член е на редица международни и национални организации: комисията Education in global health към European Academic Global Health Alliance, European Public Health Association, Association of General Practice, Balkan Association of History and Philosophy of Medicine, Българска асоциация по общественото здраве, Българско научно дружество по общественото здраве, Национална мрежа по глобално здраве – съучредител и Български лекарски съюз – член на Акредитационния съвет през периода 2012-2014 г.

Член е на редколегията на списание Scripta Scientifica Salutis Publicae и на Комисията по медицинска етика в УМБАЛ „Св. Марина“ – Варна.

Рецензент е към две международни списания - Public Health Reviews и World Medical & Health Policy; две български списания - Journal of IMAB и Scripta Scientifica Salutis Publicae.

Забележителната професионална кариера на доц. Герогиева е оценена по достойнство с множество награди:

- от община Варна - Почетен знак с лента на кмета за приноси в развитието на научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ и в подготовката на кадри в системата на здравеопазването, както и за монографията „Здравни потребности на населението“;

- от МУ-Варна - Почетен знак със синя лента за успешно осъществяване на проекта „Мобилност на здравните професионалисти“ (по Седма рамкова програма, с участието на 25 страни) и издигане международния авторитет на Медицински университет - Варна;

- Награда за специални заслуги и принос в развитието на Регионалната колегия на Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи – Варна;

- от Националната асоциация на работещите в спешна медицинска помощ - Награда за заслуги в обучението по спешна медицинска помощ на студентите по медицина;

- от участия в национални и международни научни форуми.

II. Общо описание на представените материали по конкурса

Представените от кандидата материали по конкурса предоставят в пълен обем необходимата информация за извършване на количествена и качествена оценка на цялостното академично развитие. Представена е подробна и прегледно организирана документация под формата на справки, списъци и доказателствен материал.

III. Оценка на научните трудове на кандидата за цялостното академично развитие

Предоставените от кандидата материали покриват и многократно надхвърлят задължителните наукометрични критерии на МУ-Варна. (Виж табл. 1)

Табл. 1. Количествени наукометрични показатели

Показатели	Преди Доцент	След Доцент	Общо
I. Монографии	3	3	6
1.1.Монографии у нас	2	1	3
1.2.Монографии в чужбина	1	2	3
2. Публикации	48	64	112
2.1.Публикации в списания с IF (IF на публикациите)	3 (7,669)	3 (6,061)	6 (13,730)
2.2. Публикации в списания с IF в РИНЦ (IF на публикациите)	2 (0,778)	4 (1,176)	6 (1,954)
2.3.Публикации в периодични научни списания у нас и в чужбина	28	51	79
2.4. Публикации в сборници	15	6	21
3. Учебници	1	2	3
4. Участия в научни форуми	15	42	57
4.1. международни	12	4	16
4.2. национални с международно участие	3	13	16
4.3. национални	-	25	25
5. Цитирания	-	-	147
5.1.Цитирания в чуждестрани списания	-	-	55
5.2.Цитирания в български списания	-	-	92
5. Участия в проекти	4	4	8
6.1. Национални проекти	1	2	3
6.2. Международни проекти	3	2	5

Публикационната активност на доц. Георгиева е разпределена равномерно през годините, което е доказателство за системност и постоянство в изследователската дейност и е израз на възходящо кариерно развитие. В 59 от публикациите кандидатът е самостоятелен или първи автор, което представлява около половината (48,4%) от представените за рецензиране трудове, в 52 е втори автор (42,6%) и само в 11 - трети и пореден автор (9%). Голямата част от публикациите са в авторитетни български списания като „Здравна икономика и мениджмънт”, „Варненски медицински форум” „Социална медицина”, „Спешна медицина”, „Население”, „Асклепий” и др.

Основните направления на научноизследователската дейност на кандидата могат да бъдат систематизирани в 5 насоки:

1. Демографски процеси и проблеми на стареенето (44 публикации)

Това е направлението с най-много научни публикации. Прави впечатление, че тази тематика присъства в цялостното академично развитие на кандидата, което говори за задълбоченост и систематичност в научната дейност.

- Изключително обстойно са проучени различни аспекти от физическото, психическото, икономическото и здравно функциониране на възрастните хора.
- Направено е сравнително изследване на неравенствата в стандартизираната смъртност (обща и по причини) между България, Гърция и Европейския регион, като са анализирани рисковите и протективните фактори.
- Анализирани са съществени проблеми в осъществяването на медицински и социални грижи при възрастните хора: транспорт на пациентите според тяхното състояние; липса на директна комуникация между болничната и първичната медицинска помощ; затруднено осигуряване на технически помощни средства чрез Агенцията за социално подпомагане; затруднен достъп на жителите от малките населени места до различни медицински услуги (първична и специализирана, рехабилитация, манипулации, лабораторни и инструментални изследвания, снабдяване с лекарства); нарушение на правото на свободен избор на изпълнител на медицинска помощ поради липса на алтернатива; повишена уязвимост на пациента в периода след хоспитализация.

2. Здравно поведение и промоция на здраве (19 публикации)

Проучени са аспекти на здравното поведение на различни групи от населението:

- употребата на алкохол, наркотици, полово-преносимите заболявания сред учениците;
- причини за високата честота на абортите в България от гледна точка на жени с поне един аборт и на специалисти по акушерство и гинекология;
- ранната раждаемост и репродуктивното поведение в ромската общност;
- професионалния стрес в работната среда на медицинските специалисти.

3. Образование и професионализация в здравеопазването (18 публикации)

- Анализирани са в теоретичен аспект критериите за понятието „професия”, международното класифициране на здравните професии, нормативната база и европейските директиви. Детайлно са характеризирани всички професии в българското здравеопазване, включени в Списъка на регулираните професии и Списъка на професиите за професионално образование и обучение, с тяхното регламентиране, историческо развитие, характеристика, образование, осигуреност и етични принципи.
- Направен е сравнителен анализ на учебните програми със социална насоченост на всички университети и колежи в България и са очертани перспективите на социалните професии, произтичащи от демографските и социалните проблеми в страната.
- Доказана е необходимостта от медицинско образование на предлагащите различни козметични услуги и във връзка с това е разработена специфична учебна програма, по която стартира обучението на пилотния випуск „Медицинска козметика, уелнес и спа“ в Медицински колеж – Варна. Тези проучвания намират практическо приложение и при разкриването на новите специалности „Медицински козметик“ и „Рехабилитация, таласотерапия, уелнес и спа“ в МУ-Варна.
- Проучени са потребностите от професионално полагане на здравни грижи от немедицински лица, в резултат на което е създаден Център за

професионално обучение към МУ-Варна и са разкрити две нови специалности „Здравен асистент“ и „Болногледач“.

4. Здравни потребности и организация на здравеопазването (36 публикации)

Направлението е водещо в професионалното развитие на доц. Георгиева след заемане на АД „Доцент“. Това е причина за високата компетентност и обстойните анализи, които са представени в научните публикации.

- Задълбочено и комплексно е изследвано понятието „здравни потребности“ – концептуализация, елементи, терминология, методологични подходи за изследване на индивидуално и популационно ниво с техните предимства и слабости, приложението им в клиничната и изследователската практика.
- Използвана е иновативна методика за проучване на здравните потребности на лицата на 65 и повече години, която надхвърля традиционното оценяване чрез болестността или потреблението на медицинска помощ. Доц. Георгиева анализира интегрираната съвкупност от почувствани, изразени и нормативни потребности в контекста на възможността за получаване на полза за здравето от предлаганите здравни услуги. В рамките на това проучване е разработен континуум на следхоспитализационни грижи.
- Много умело и с разбиране са диференцирани редица проблеми в организацията на здравеопазването, които възпрепятстват посрещането на здравните потребности на населението, както и възможностите за решаването им: различни темповете на съкращаване на болничните легла в европейските страни; свръхнатовареност на медицинските сестри и акушерки в заведенията за болнична помощ; обгрижване на пациентите от санитарите, което не е в тяхната компетентност и трудовите им задължения; извършване на нерегламентирани дейности в първичната медицинска помощ, като обслужване на здравно неосигурени лица, транспортиране на пациенти от общопрактикуващите лекари; осигуреността с извънболнични медико-диагностични лаборатории; проблемите на хората, изпълняващи функциите на „болногледачи“ в България и чужбина; възможностите за постигане на кодовете за спешност от мобилните спешни медицински екипи.

5. Глобализация и здраве (15 публикации)

Друга значима област на проучване на кандидата в последните години е процесът на глобализация и неговото отражение върху здравето.

- Направен е задълбочен анализ на глобалното здраве: исторически корени и съвременно съдържание на глобализацията, терминология, концепция за глобално здраве, глобални здравни ползи и транснационални здравни рискове.
- Проучено е студентското виждане за глобализацията и нейното влияние върху ежедневието и здравето, което дава един нов поглед върху съвременното възприемане на този процес.
- Извършени са няколко задълбочени проучвания върху глобални здравни проблеми в Руската федерация, като са анализирани емиграцията и имиграцията (законна и незаконна), миграционната политика, международните договорености, „изтичането на мозъци“, руската диаспора в чужбина, мястото на страната сред останалите свят като приемник и донор на мигранти. Направен е комплексен анализ на мобилността на здравната работна сила на Руската федерация, признаването на професионални квалификации и научни степени в страната и чужбина, набирането на здравен персонал за работа в чужбина, факторите за напускане и задържане на здравните професионалисти, миграционният потенциал, предпочитаните дестинации за емиграция.
- Направено е комплексно научно количествено и качествено проучване на международната миграция на здравните професионалисти като са обхванати Европа, Северна Америка, Югоизточна Азия и Африка. Изведена е необходимостта от единна политика, която да гарантира както равни условия за работа във всички страни, така и преодоляването на недостиг на медицински специалисти в страните донори.

Оценка на монографичните трудове

Доц. Георгиева представя за рецензиране 6 монографични трудове: три самостоятелни и три в съавторство. Три от монографиите са издадени в чужбина.

Монографиите след заемане на АД „Доцент” отразяват идейното израстване и умението на доц.Георгиева да анализира проблеми и процеси, на които в бъдеще ще се обръща все по-голямо внимание от страна на научната общност. Здравето и организацията на здравеопазването са глобални проблеми и изискват глобални подходи за решаването им, споделяне на знания и технологии.

Последната монография „Глобално здраве” дава нова съвременна гледна точка за същността на процеса „глобализация“ и концепцията за глобално здраве. Представени са здравните ползи и транснационалните здравни рискове, генерирани в резултат на глобализацията. Анализирани са глобалните демографски процеси и глобалната тежест на заболяванията, оценена чрез DALY. Обсъдени са значимите здравни и социални проблеми, свързани с производството, дистрибуцията и употребата на тютюневи изделия, алкохолни продукти и психоактивни вещества, и глобалните антропогенни екологични проблеми. Анализирани са разпределението, недостигът и мобилността на глобалната здравна работна сила. Отражено е и мнението на студенти от различни специалности в Медицински университет – Варна относно тяхното разбиране за процеса „глобализация” и степента на възприемането им на неговото влияние върху здравето.

Изключително интересна и с голяма практическа значимост е монографията „*Mobility of health professionals. Health systems, work conditions, patterns of health workers' mobility and implications for policy makers*”, в която се описва международната миграция на здравните професионалисти от 25 държави в Европа, Северна Америка, Югоизточна Азия и Африка. Направена е задълбочена съпоставка на демографското, икономическо и политическо състояние, на системите на здравеопазване в отделните страни, придобиването на медицинско образование, признаването на придобити в други страни професионални квалификации, интеграцията и правата на имигрантите и опасността от деквалификация поради назначаването на трудови позиции, изискващи по-ниска от притежаваната квалификация. Очертани са миграционните потоци, факторите, които ги определят и последиците от миграцията върху здравеопазните системи. Съществен принос на монографията е извеждането на препоръки относно изграждането на пълна информационна банка, етиката на международното набиране на здравен персонал, миграционните условия, признаването на професионалните квалификации, практикуването и възнаграждението на здравните професионалисти.

Проблемът с миграцията на медицински специалисти е заложен и в монографията „*Russia. Mobility of Health Professionals*”, в която са отразени спецификите на процеса в Руската федерация.

Отражение (цитиране) на публикациите на кандидата

Положителните цитирания са 147, като интересът към научните трудове на кандидата е равномерно разпределен между българските и чуждестранните изследователи. Прави много добро впечатление възприетия от МУ-Варна унифициран начин на представяне на доказателствата за цитиране на научни трудове.

Проектна дейност

Доц. Георгиева участва в реализацията на 8 научни проекти, преобладаващата част от които са международни (5). На един от националните проекти тя е ръководител. Изключителните професионални качества на кандидата са високо оценени от организаторите на проектите, поради което тя е поканен като експерт в четири от тях.

VI. Комплексна, качествена оценка на учебно-методическата и преподавателската дейност

Преподавателската дейност на доц. Георгиева започва от 2003 год. като асистент в МУ-Варна. Тя е водещ лектор на 19 дисциплини, като част от тях са на английски и руски език. Участва в обучението на седем магистърски специалности, две бакалавърски, една професионален бакалавър и новата специалност „Здравен асистент” към Центъра за професионално обучение. Участва активно в обучението на стажант-лекари от МУ-Варна (държавен стаж по Социална медицина) и на стажанти от Медицински университет „И.И. Мечников“ - Санкт Петербург (летен стаж).

Има висока аудиторна заетост от лекции и упражнения - 555 часа средно за учебна година, при норматив 180 часа.

Ръководител е на 7 докторанти - четирима по „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията” и трима по „Управление на общественото здраве”. Двама от докторантите са успешно защитили. Научен ръководител на един специализант по „Социална медицина и здравен мениджмънт”. Научен ръководител и рецензент на дипломанти за придобиване на образователно-

квалификационна степен Магистър по „Здравен мениджмънт“, „Управление на здравните грижи“, „Опазване и контрол на общественото здраве“ и „Общественно здравеохранение и управление здравеохранением“ (програма на руски език).

Научен ръководител на трима дипломанти, двама от които номинирани и един спечелил първа награда за най-добра дипломна работа в област „Хуманитарни науки“ в община Варна.

В последните две години доц. Георгиева е организатор и лектор на ежегодно провежданите Варненско лятно училище „Въведение в спешната помощ“ за студенти по медицина и Курс за продължаващо обучение за професионалисти по здравни грижи „Спешна медицинска помощ – история, подходи и дейности“.

Член е на изпитната комисия за държавен изпит за придобиване на специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт“, на комисии за семестриални и държавни изпити на студенти от специалности: ОКС бакалавър и магистър по „Управление на здравните грижи, ОКС магистър по „Рехабилитация, таласотерапия, уелнес и спа“, ОКС бакалавър „Медицинска сестра“ и „Акушерка“, ОКС магистър по „Медицина“.

Председател е на изпитна комисия за държавен изпит за придобиване на професионална квалификация по специалност „Здравен асистент“ и на изпитна комисия за защита на дипломни работи за придобиване на ОКС Магистър по „Общественно здравеохранение и управление здравеохранением“ (програма на руски език).

Доц. Георгиева заема редица административни длъжности - курсов ръководител на специалност ОКС Бакалавър по „Управление на здравните грижи“, член е на Програмните съвети по „Здравен мениджмънт“, „Управление на здравните грижи“, „Обществено здравеопазване“ и „Рехабилитация, таласотерапия, уелнес и спа“.

VII. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки към научната и педагогическата дейност на кандидата.

VIII. Обща оценка за съответствието на кандидата спрямо задължителните условия и задължителните количествени критерии и наукометрични показатели

Обемът и качеството на представената научна продукция отговаря напълно на изискванията за заемане на академична длъжност „Професор” според Правилника за устройството и дейността на МУ-Варна, Закона за развитие на академичния състав на Р. България и Правилника за неговото приложение. Научната продукция на доц. Георгиева има безспорни приноси за развитието на здравната политика на страната ни и опазването на глобалното, общественото и индивидуално здраве.

IX. Заключение

Въз основа на всичко изложено по-горе убедено давам своя положителен вот и предлагам на почитаемото Научно жури да присъди на доц. Лора Георгиева, дм академичната длъжност „Професор” по научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията” към катедра “Социална медицина и организация на здравеопазването” при Медицински Университет – Варна.

30.07.2018 г.

гр. Пловдив

.....
/проф. д-р М. Семерджиева, дм/